

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. A priori existentia Scientiæ Dei demonstratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

obiecti, ob quam, inquit, assentimur esse in Deo scientiam huius determinati obiecti. Duo mihi, cum debita tanti Magistri obsecratione, in eius solutione non assequor. Primum fide diuina à nobis credi scientiam illam, ob quam mouemur ad assentiendum existentie scientie Dei, vt ex fide huc assentiamur. Id enim, vt citata q. 5. cert. & num. vlt. ostendit, necessarium non est. Imo tandem assensus ille existentie scientie Dei ex fide, nequit vltimo resolui in assensum scientie illius Dei, quæcumque illa sit, ob quam hinc veritati reuelatur assentimur, qui ex fide, seu fidei assensus sit, vt ibidem, in simili ostendimus. Secundo displicet, quod ob scientiam Dei vagam, seu vagi, & indeterminati obiecti, huc determinati obiecto reuelato, nimirum existentie scientie Dei assentiamur. Etenim reuelata veritati ob scientiam infallibilem Dei de illa assentimur, non autem ob scientiam infallibilem Dei de obiecto aliquo vago: quæ saluari dicitur ex infallibilitate circa aliquod vnum, licet fallibilis circa alia foret.

5. Adhuc autem scribentis discipuli errorem, & æquiuocationem fuisse, non tanti Magistri: qui dicebat scientiam, quam fide in Deo credimus, esse indeterminati obiecti, cum vero, ob quam credimus tanquam motiuum esse scientiam determinatam huius determinati obiecti, nempe existentie scientie Dei, quæ reuelatur: idque optime fieri potest, cum scientia Dei sit supra seipsam identice reflexa, quod diuina scientia ita esse proprium, vt create repugnet, ostendimus, d. 2. Nec refert omniscientiam esse datus locis reuelatam: ac proinde, & hanc determinatam suæ scientie scientiam reflexam. Est enim reuelata vniuersaliter, & coniunctim, quod satis est, vt assentiamur ob illam huc particulari scientie de scientia sua: quemadmodum ex præmissa vniuersali, in qua coniunctim omnibus particularibus assentimur, deducimus assensum propositionis particularis, cum vi consequentie conclusioni assentimur. Scientie autem reflexæ de omniscientia Dei reuelata non assentimur eodem actu fidei, sed neque fidei actu, ne processum infinitum motiuorum, & assensuum nostrorum deus: sed aliunde tandem quousque ad aliquam particularem scientiam, ex qua prima reuelatio fit facta, perueniamus, cuique vel naturali assensu, vel ex alio, quam fidei diuine motiuo assentiamur iuxta dicta citata contr. d. 2. q. 5.

QVÆSTIO II.

An diuina scientia existentia non fide solum certa, sed ratione etiam naturalis sit euidenter nota.

NON querimus, an diuina scientia existentia sit per se, seu ex terminis nota. Si enim Deum esse, per se, & ex terminis notum non est, vt vidimus contr. d. 1. q. 1. quo pacto scientia diuina existentia, quæ Dei existentiam supponit, per se, & ex terminis nota erit? solum igitur est questio, an per discursum euidentem, seu demonstrationem nobis innoscat.

CERTAMEN I.

Existentia scientie diuina euidentis nobis demonstratiue est.

1. **E**st omnium Theologorum, imo & ex Philosophia Principum conclusio, quam ostendunt demonstrationes de existentia scientie diuine subiiciendæ. Et primo quidem omnium gentium, & nationum consensus, quem diximus q. 1. cert. 1. moralem de existentia diuina scientie certitudinem, euidentiam, ac demonstrationem facit. Etenim si Romam esse certum, ac euidentis moraliter est, is etiam, qui nunquam Romam viderunt, quia

Christoph. de Ortega, De Deo Vno, Tomus I.

plures valde, licet non omnes, ita censent. Quare Dei scientiam adesse euidentis, ac certum moraliter non erit. Cum ita gentes, nationesque omnes, in quibus tot sapientes floruerunt omni tempore, ita censuerint. Reor autem ex hoc hominum consensu physicam, ac metaphysicam euidentiam concludi. Omnium quippe hominum de veritate aliqua communis, perpetuus, constansque consensus, eam, vt non per se notam, ad eo tamen principis primis naturalibus vicinam, proximamque coniungunt, ac demonstrant, vt nulla fere arte, sed solo naturalis rationis ductu facile pateat: quia adeo prope ad plenum (vt sic loquar) rationis lumen posita est, vt ni per se, & ex terminorum apprehensione cunctis pateat, aut solo primorum principiorum lumine ratio egeat, vt statim illi assentiatur. Quo argumento pro existentia Dei demonstranda plures, vt vidimus contr. d. 1. q. 2. ex sapientioribus sunt vsi.

2. Sed demonstratio hæc, quasi reflexa est. Iam directo scientiam Deo adesse demonstramus. Et à posteriori in primis. Deinde à priori. A posteriori quidem primo. Quia Deum esse totius mundi gubernatorem, & Principem demonstratum est citata qu. 2. imo inde Deum esse ibidem demonstrabamus: atqui nequit esse mundi gubernator, & Princeps, ni omnium, quæ in mundo sunt, possintque esse, scientiam habeat, vt euidentis etiam est ergo adesse Deo scientia. Secundo probatur: quia Deus totius mundi prouidentiam habet, vt demonstrabimus contr. 4. Prouidentia autem sine scientia esse non potest, vt patet. Tercio. Quia Deus est bonorum, malorumque creaturæ rationalis operum remunerator, vt ex demonstratione præcipua de immortalitate rationalis animi euidentis est: aut nemo potest præmio, aut pœna opera, quæ ignorat, compensare. Quarto: quia Deus agens liberum est creatorum omnium; vt demonstrabitur controu. de voluntate: nequit autem sine scientia faciendorum, & rationum, seu motiuorum, ob quæ ea possit facere, vel secus, agens liberum ad ea peragenda, vel non agenda constitui: vt patet, demonstraturumque in physicis contr. de agente libero: ex qua quod satis huic demonstrationi est, delumetur contr. citata de volunt. ergo Deo adesse scientia.

3. Quinto probatur ex summa felicitate Dei, quæ perfecta esse nequit in bonis, nisi cognoscatur à possidente. Ec quis enim felix, nedum summe felix, sit bonis, quæ inditione sua habet, dum ea ignorat? essent enim perpetuo dormientes, vel amentes bonis, quæ habent, aliis fortunæ felices. Sexto probatur ex summa Dei delectatione, quæ sine cognitione, & scientia, boni esse nunquam potest. In Deo autem summam delectationem esse debere probatur facile: quia ea perfectum quid, ac bonum est, quodque proinde summo optimo, ac perfectissimo enti (cuiusmodi Deus est) deesse nequeat. Assumptum probatur primo: quia delectatio propria est gradus cognoscitui, qui ceteris patibus nō cognoscitui perfectior est, vt patet. Secundo probatur ex Arist. 10. metaph. & 1. ethicor. c. 13. ita scribente. *Nobiliorem enim modo se habet res existens delectabiliter, quam non delectabiliter. Cuius signum est, quod bestia, & homines eam prosequuntur. Unde omnes existimant solam vitam salicem delectabilem esse: & implicat delectationem esse cum infelicitate.* Denique tot à posteriori scientie Dei demonstrationes sunt, quorū sunt de actibus voluntatis diuine, qui eam necessario supponunt, demonstrationes. Ideo eis expendendis singulatim supersedeo: cum ita generatim eas indicasse sit satis.

CERTAMEN II.

A priori existentia scientie Dei demonstratur.

1. **P**rima diuina scientie à priori demonstratio sit. Quia Deus est summe perfectum ens tam physicè, quam metaphysicè: vt de se patere diximus supra: ac insuper demonstrauimus controu. 1. ac proinde, cui nullum prædicatum, cuius negatio melior ipsi non sit, deesse possit: atqui negatio scientie, & cognitio melior sui negatione

X

Deo

Deo non est: ergo hæc deesse Deo non potest. Negatio autem hæc negationis scientiæ, scientia ipsa est. Secunda demonstratio huic similis sumitur ex prædicato viuientis perfectissimi, quod Deo adesse demonstrauimus ibidem. Est enim viuientis perfectissimus gradus, viuientis cognoscitui, ut patet, ac proinde Deo est necessario concedendus. Vtramque demonstrationem præit Aristoteles subtiliter, & acutè satis verbis illis recitatis ab Aureolo ex 10. met. atque à nobis q. 1. cert. 1. n. 3. paulo immutatis ex alia versione verbis, immutata vero omnino sententia sic Aureolus legit. *Si Deus non intelligit, quid vtiq; in eo insigne? se enim habebit, ut dormiens.*

2. Tertia demonstratio à priori existentia scientia Dei exhibit à Dauide fuit verbis illis recitatis q. 1. cert. 2. n. 1. ex Psal. 93. vbi recitatum impiorum contra scientiam Dei errorem repellat: *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite, qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non considerat? Qui docet hominem scientiam? quibus hæc in primis demonstratio continetur, omne agens principale adequatum de se debet continere quicquid in effectu est: atqui omnis cognoscitui creati Deus agens de se adequatum, & principale est: ergo debet in se continere prædicatum cognoscitui. Dixi de se esse agens principale adequatum ne recuratur ad iuuamen causarum secundarum generantium viuientia: nam sine eis potest Deus solus viuientia cuncta producere. Præterquam quod, cum & agentia omnia creata, cum quibus operatur, Deus producat, quicquid in ipsis etiam est, atque hæc ex parte sua viuientibus cognoscitui impertiantur, Deus eorum omnium author, & causa debet, si certa est maior, continere.*

3. Maior autem euident est: quia, ut sæpe diximus, estque natura lumine notum, nemo dat, quod non habet: causa autem omni dat effectui, quicquid in ipso producit suo modo: partialiter, si partialiter producit, & totaliter, si producit totaliter. Quare, si adequatum de se agens est, omnia, quæ in effectu sunt, debet continere. Dices cum Aureolo in causis æquiuocis (vbi Deus respectu creatorum omnium est) prædicata formalia effectus in causa principali, adequata etiam esse formaliter non debere: alioqui non æquiuoca causa, sed vniuoca foret. Id, quod patet in prædicatis pluribus effectuum creatorum, vti accidentis, corporis, & aliis pluribus, quæ in Deo formaliter non sunt, milleque aliis causarum æquiuocarum principium exemplis apertis. Cæterum causa æquiuoca principalis, licet non debeat habere formaliter omnia prædicata sui effectus æquiuoci secundum omnem effectus formalitatem; alitè enim eminentius, ac superiori, siue excellentiori, & nobiliori formalitate, & prædicato debet continere, ut faceret, euidentque est.

4. Ex hoc autem euidenter deducitur Deum, ut potè adequatam causam principalem æquiuocam cognoscitui, & intellectui effectus cuiuscunque creati, hæc prædicata cognoscitui, & intellectui à creatis imperfectionibus defecata formaliter continere. Ut enim ea eminenter contineat, ut continere admittis, debes in eo assignare prædicatum aliud cognoscitui, & intellectui nobilius, quod tamen cognoscitui formaliter non sit, adhuc seclusis cognoscitui creati imperfectionibus: at hoc est impossibile, & inassignabile: ergo debes in Deo admittere formaliter prædicatum cognoscitui, & intellectui ab imperfectionibus creatis defecati: minor probatur: quia illud aliud prædicatum nobilius non assignabit. Secundo: quia prædicatum cognoscitui, & intellectui non cognoscitui, & non intellectui nobilius esse euidentissimum est. Si dicas non assignari, neque hæcenus esse illud dignotum; alitè tamen posse. Dicam, quod vere Christus olim Samaritanæ: *nos affirmamus, quod scimus, vos autem, quod nescitis.*

5. Dices secundo: esse prædicatum entis à se, in quo formaliter meretur physicè intellectum, aut scientia non claudunt: quodque est nobilius longe cunctis creatis. Contra tamen est: quia, si ea valet solutio, nullum aliud prædicatum, seu attributum formaliter in Deo erit: cum hoc sit primum & principale Dei prædicatum, & quod creatis emineat omnibus. Vnde demonstrationes omnes prædicatum quæ ex creatis effectibus in causa prima, atque eorum autore Deo esse formaliter ab imperfectionibus suppurata emineant, proculs corruunt. Habent au-

tem vim manifestam: quia ex eo etiam, quod ens à se, & infinitum physicè à suo genere sit, atque omnium causa, inferitur & omnia, quæ in creatis nouimus perfectionis sine imperfectione in se formaliter exhibere: indeque omnia creata posse producere: quia ea omnia formaliter, eminentiori tamen, & nobiliori modo, in se coercet: idest ab imperfectionibus defecata, ut vtiq; hæc demonstratione proxima à priori demonstratum hoc cert. est. Tertiā à priori etiam demonstrationem citatis Psalmi extremis verbis videtur Regius Pfalteris continere: qui docet hominem scientiam, qui enim nescit, docere minime potest, ut lumine natura patet. Verum an euident sit rationis solius ductu Deum homines scientiam docere, quin aliqua ex datis hæcenus demonstratio nobis tangatur, non ita euidenter constet, ut aliam omnino demonstrationem constituat.

CERTAMEN III.

Existentiā scientiæ diuinæ demonstrari de fide non esse. Vbi 25 obiectionibus fit satis.

1. Veras adeo censent Albiz, & Herize citandi q. 3. alia que Doctores diuinæ scientiæ demonstrationes, vti castales esse de fide putent. Primò, Quia demonstratio vltima à priori ex Psal. 93. ab Spiritu Sancto fuit dictata, ut vidimus. Ergo de fide est ea demonstratio. Vigetur, quia ea discursus etiam solidos, & insipientes conuincendos testatur vates: qui vix demonstrationibus tanguntur: ergo dicit discursum illum suum demonstrationem esse. Antecedens constat ex proemio discursus, qui eo loci continetur. Sic enim inchoauit argumentum contra impios illos Romanos vates. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Qui plantauit aurem, non audiet? &c.* Secundo probatur ex 1. ad Romanos. *Quod notum est Dei manifestatum est in illis. Deus enim illis manifestauit. Inuisibilia enim eius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas: ita ut sint inexcusabiles.* Pende illud: *manifestata, manifestauit, conspiciuntur, & ut sint inexcusabiles.* Tria enim prima euidentiam significant, quæ si eis non adfuerit, excusationi eorum de diuinorum ignorantia locus esset.

2. Cæterum demonstrationes existentia scientia Dei esse demonstrationes, nobis fide non constare verius nobis est: quia nil suadere potest efficacius oppositum, quam adducta loca, quæ id non præstant. Licet enim demonstratio illa ex psal. 93. adducta fuerit à Deo reuelata, non tamen reuelatum, dictum à Dauide est demonstrationem esse. Potest autem Deus absque sue veritatis, & veracitatis præiudicio rationes, & discursus probabiles solum nobis, & in se præsertim veros, suis Prophetis reuelare: maxime, si ad eorum, ad quos docendos diriguntur, caput sine accedendi. Imo licet, & honestum esse litium Patrum, seu aduocatis falsa, & futilia, ut ad verum, & iustum iudices trahant, si illac pro suo capiti eos suadendos videant, satis consonum, & suo muneri debitum est. Quod ipsum dico de concionatoribus, qui id quotidie præstantur præcipue, qui peccatis nostris nullam iniuriam, seu offensam strictam contra iustitiam recognoscimus, sed solum dignum odio Dei obiectum, & mortuum: & tamen, ut peccatores ad contritionem debitam de peccatis inducamus, ita de his, ac de iniuria, atque offensa stricta contra iustitiam pie, & laudabiliter è suggestu agimus: quia fortius id, & accomodatius, ut eos suorum peniteat delictorum, indicamus. Nec firmior est Pauli locus. Ea enim omnia de sola moralis certitudine, valdeque probabili discursu sufficienter explicantur. Id, quod satis est, ut Philosophi sint in sua idolatria inexcusabiles: ea enim adeo efficac, ac verosimilis ratio pro vero Deo, cui nulla alia pro simulacrorum cultu possit verosimiliter opponi, satis erat, ut inexcusabiles idola colentes peccarent.

3. Licet autem daremus ea verba Pauli demonstrationem physicam, & metaphysicam strictam significare, non quidem scientia Dei eam demonstrationem esse Paulus ait, sed existentia Dei viuis, maiestatis, & omnipotentia.